СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXVII. Ч. 156. Джерзи Сіті, Н. Дж., субота, 6. липня, 1929. VOL. XXXVII. No. 156. Jersey City, N. J., Saturday, July 6, 1929. THREE CENTS.

НЮЙОРСЬКИЙ ҐУБЕРНАТОР СКЛИКУЄ КОНФЕРЕНЦІЮ НАД КРАВЕЦЬКИМ СТРАЙКОМ

ПРОВІДНИКИ ЮНІЇ ТА ПІДПРИЄМЦІ МАЮТЬ ЗІХАТИСЯ В ПЯТНИЦЮ В ОЛБАНІ.

ОЛБАНІ, Ню Йорк, 5. липня. — Ґубернатор нюйорського стейту Рузвелт скликав у справі страйку кравців конференцію юній та підприємців. Конференція має зійтися в пятницю в палаті ґубернатора в Олбані.

Обі сторони приняли запрошення та обіцяли взяти участь у конференції.

Ще перед відїздом до Олбані провідники обох сторін відбудуть конференцію з мейором міста Вокером, котрий теж пробує полагодити страйк, який, як він каже, принесе богато шкоди обом сторонам.

АМЕРКА СВЯТКУЄ ВРОЧИСТО ДЕНЬ 4. ЛИПНЯ.

БОГАТО ВИПАДКІВ ВІД ШТУЧНИХ ОГНІВ.

ВАШИНГТОН, 5. липня. — Вся Америка відсвяткувала врочисто 155-ту річницю проголошення независимости Злучених Держав.

На жаль, свято не обійшлося без богато нещасливих випадків. Головною їх причиною був ще не пережитий звичай святкувати се свято штучними огнями. З одного Ню Йорку донесено пів тисячки того рода випадків. В одному случаю від штучних огнів почався пожар, що наробив шкоди на пів міліона долярів. У місті Милвокі доставлено до шпиталів 44 людий, що стали жертвами нерозумного святковання національного свята.

Другий ряд нещасних випадків се були втоплення. Богато людий пішло невважно купатися й загинули через холод води й сильні филі. Були случаї, що загинули люди, яких уважали за експертів у пливанню.

СТРАЙКОВІ ЗАВОРУШЕННЯ В НЮ ОРЛІЕНЗІ.

БІЙКА МІЖ СТРАЙКАРАМИ И СТРАЙКОЛОМАМИ.

НЮ ОРЛІЕНЗ, 5. липня. — Між якими 400 страйколомами, яких приведено до трамваєвих шоп під охороною поліції, та якою пів тисячкою страйкуючих трамваєвих робітників прийшло до завзятої бійки. В бійці вживано патиків, каміння, цегол і тим подібних тяжких предметів. Поліція каже, що дехто навіть стріляв з револьвера.

У битві один робітник був так тяжко ранений, що відай помре від ран. Богато инших було дуже поважно покалічених.

ЛІТАК СТАРАЄТЬСЯ ДОБИТИСЬ ДО БЕРЛІНА.

ЗАЛЕТІВ У ПІДБІҐУНОВІ ОКОЛИЦІ.

ШИКАҐО, Илинойс, 5. липня. — У середу вилетів звідси літак „Онтин" з наміром дістатися до Берліна.

Має він трох летунів. Між ними є авіяційний редактор шикаґовської ґазети „Трибюн", котра фінансує сей лет. Літак пристосований до висідання на воду й сушу.

Послідні вістки про літак були, що він летів над островом Лабрадор у Канаді.

Поручник американської армії Дайє осягнув на своїм літаку висоту 19,000 стіп понад уровенем моря. У місті Маршелі, в стейті Мезуре, згорів зі своїм літаком канадійський пільот Вилієм Кей.

Департамент війни у Вашинґтоні стверджує велику популярність летничої служби серед молодих студентів війскових шкіл. Зі студентів, що покінчили приміром війскову школу в Вест Пойнті, до летничої служби зголосилась одна третина.

РІКА ВИКИНУЛА ТРУПА.

ПОЛІЦІЯ СЛІДИТЬ ЗА ТАЄМНИЧИМ НАЙДЕННЄМ.

КАРНІ, Ню Джерзі, 5. липня. — Води ріки Пасейк викинули вчора на беріг скриню без віка, а в ній цікаві хлопці-находці побачили трупа вже встані сильного розкладу, без голови. Коло трупа були шапки низчого лікаря „норвезького шпиталя". На скрині були вимальовані букви: Г. М. С.

Поліція почала над сим находом строге слідство.

„ПРЕЗИДЕНТ НЕ МОЖЕ ВИКОНУВАТИ ПРОГИБІЦІЙНОГО ЗАКОНА"

СЕНАТОР КАЖЕ, ЩО ТІЛЬКИ НАРІД МОЖЕ ЗАКОН ВИКОНАТИ.

ОВШЕН ГРОВ, Ню Джерзі, 5. липня. — Підчас своєї промови, виголошеної перед величезним зібранням місцевих методистів, сенатор Олден Барклі заявив, що президент Злучених Держав не зможе виконувати прогибіційного закона так довго, поки до сього виконування не збереться самий народ. Сенатор закликав церковників, щоби вони взялися повести боротьбу за виконанням прогибіції.

УБИЙНИК МУРИНА МАЄ ПІТИ НА СМЕРТЬ.

ПЕРШИЙ ТОГО РОДА ВИПАДОК У ФЛОРИДІ.

ТАЛАГЕСІ, Флорида, 5. липня. — Завтра рано мають тут виконати кару смерти на Бринті Принґелі, білім чоловіці, за вбийство Мурина.

Як Принґел не дістане до 10 години рано помилування, то він буде першим білим чоловіком, що пішов на кару смерти за вбивство Мурина в сьому стейті.

НОРВЕЖЕЦЬ ПОПЛИВ ЛОДКОЮ ЧЕРЕЗ ОКЕАН.

БОСТАН, 5. липня. — Зі сього порту виплив нині в подорож через Атлянтійський океан 23-літний Норвежець, Давид Турнер. Його лодка має 16 стіп довжини й заосмотрена у вітрила та старий мотор. Турнер їде сам.

МЕТОДИСЬКИЙ ПРОВІДНИК ХОЧЕ КАРИ СМЕРТИ НА ПОКУПЦІВ НАПИТКІВ.

Д-р Кларенс Вилсон, ґенеральний секретар „методиської ради тверезости", виступив у тижневику Калієрса з думкою, що прогибіція не буде як слід виконувана так довго, поки судді не будуть засуджувати на вязницю тих, що горівку купують. Він радить карати всіх, переступаючих прогибіційний закон, острими карами. Проти пачкарів горівки, каже він, треба вжити американської армії й фльоти.

ЖЕРТВА НА ІНВАЛІДІВ.

Гром. Іван Гузар у Джерзи Сіти, Н. Дж., жертвував на потреби українських інвалідів 10 дол., а його дружина Анна 1 дол. — Разом 11 долярів. Гром. Гузар є в Джерзи Сіти відомий з того, що дуже мало говорить, але робить завсіди те, що повинен робити кождий свідомий Українець.

Його жертву переслала Редакція „Свободи" до „Обєднання".

ВЖЕ Й КУБА ОБМЕЖУЄ ІМІҐРАЦІЮ.

Кубанські іміґраційні урядники поклали вже край безрозбірному допусканню европейської іміґрації. Коли до Гавани прибув французький корабель Мехіке, на якому було коло 120 іміґрантів, головно Поляків і Москалів, іміґраційні урядники вислали їх усіх до табору, бо їх пашпорти не відповідали законним вимогам.

ВНУК ЗАСТРІЛИВ ДІДА В ЕТЕЛБЕРТ.

Іван Буртняк, фармер з Етелберт, помер 16. червня в місцевім шпитали від пострілу з кріса в руках його 8-літнього внука Кароля Кучми. Хлопець бавився крісом, який найшов на стіні шпихліра. Припадково потягнув за курок, кріс випалив і набій пішов в легені Буртняка.

СИН УБИВ БАТЬКА.

Ще в серпні минулого року замордовано підчас сну властителя фільварку Єзьорни, Павла Гарового. По вбивстві поліція почала слідство й щойно тепер виявилося, що Павла вбив його син Петро, 26-літній молодець. Арештований Петро тоїж ночі скрутив собі з білля мотуз і повісився на краті вязничної келії.

КИТАЙСЬКІ ЖОВНІРИ ВОЮЮТЬ І В ШПИТАЛІ.

З Шанґаю доносять, що в військовому шпиталі в Чінкіянґ дійшло до кровавої бійки між раненими жовнірами з полудневого та північного Китаю. Вислідом цеї бійки було 20 вбитих і 90 ранених.

БУВША ЦІСАРЕВА ЗИТА ОСІЛА У ФРАНЦІЇ.

Віденська преса доносить що колишня австрійська цісарева Зита переїхала на сталий побут до Франції. Позволення на побут дістала під тою умовою, що буде стояти осторонь від політики.

ВБИВСТВО.

В селі Горуцьку невідомий справник стрілив крізь вікно до лежачого на ліжку сел. Дудича. Одна куля попала в груди, колиж нещасливий схопився, дістав другу в живіт. Дудича забрали до Медичич, щоб перевезти в лічницю, одначе по дорозі він умер. Поліція арештувала сусіда, який завжди грозив покійному.

МОЛОДИЙ УКРАЇНСЬКИЙ СПІВАК.

Число українських артистів-співаків постійно більшає. Ось саме цими днями повернув до краю молодий ліричний тенор **Михайло Островерха,** який відбув в Італії, а саме в Міляно, основні дволітні студії співу. Артист, знаний у Станиславівщині зі своїх виступів на концертах ще перед своєю поїздкою в Італію — запрезентується перед львівською публикою перший раз на власнім концерті. В програму концерту увійдуть твори українських та чужих композиторів.

ВЕЛИКА ШПИҐУНСЬКА АФЕРА В РУМУНІЇ.

Румунська поліція викрила в Кишиневі широко розгалужену шпиґунську орґанізацію, яка працювала в хосен Рад. Союзу. В звязку з цим арештовано 15 підстаршин третього корпусу румунської армії. Вони вже від довшого часу викрадали документи цього корпусу та передавали їх в руки радянських післанців.

ЖІНКИ ГОЛОСУЮТЬ В ТУРЕЧЧИНІ.

В найближчому часі відбудуться в Туреччині вибори до міських рад. Будуть це перші вибори, в котрих братимуть участь жінки.

СКАНДАЛ В НІМЕЦЬКІЙ АРИСТОКРАТИЧНІЙ РОДИНІ.

Кілька днів тому в Берліні арештовано ґрафянку Гельґу Фон Монроа під закидом крадежи клейнодів ґрафині Ґермерсдорф. Оноді найдено ротмістра фон Веделя, любчика ґрафянки Гельґи, з простріленим черевом у ґрундвальдському лісі.

ЗНЕСЕННЯ ЗАБОРОНИ ЗБОРІВ У НІМЕЧЧИНІ.

Президент берлінської поліції оголосив розпорядок, що зноситься заборону відбування зборів і вуличних походів, яке введено в життя в грудні минулого року. Рішення своє пояснює він цим, що в краю наступило успокоєння й нема небезпеки нового нарушення спокою.

АМАНУЛА — ФАРМЕРОМ.

Прибувший до Порт Саїд (Єгипет) колишній правитель Афґаністану, Аманула, заявив журналістам, що він сподівається скоро знову вернутися до себе на батьківщину, де думає зробитися звичайним фармером. Підчас розмов із журналістами він плакав гіркими сльозами з жалю, що йому довелося покинути свій рідний край.

ЗРІСТ БЕЗРОБІТТЯ В РАД. СОЮЗІ.

В останніх тижнях в Рад. Союзі збільшилося значно число безробітних. Загальне число безробітних виносить там тепер понад 2 міліони осіб. В самій Москві є 318 тисяч безробітних.

ПОВІНЬ У СІЧЕСЛАВІ.

З Москви доносять про величезну повінь у Січеславі: сто забудувань зовсім знищених, рівнож знищена водотягова сітка й міські плянтації. В наслідок повени 20 осіб згинуло. Шкоду обчислюють на 100,000 руб.

ЗАМКНЕННЯ КОЛЕҐІЇ УКРАЇНСЬКОГО СОЮЗА В БРАЗИЛІЇ.

Число 7. „Українського Хлібороба" подає до загального відома, що з днем 10 березня сього року з огляду на тяжкі часи і брак учнів припинено навчання в Колеґії Українського Союза в Бразилії.

АНҐЛІЙЦІ ЖАДАЮТЬ ВІД ПОЛЬЩІ 730 МІЛІОНІВ ЗОЛ. ВІДШКОДОВАННЯ.

Польща виповіла умову анґлійській лісовій фірмі, що експльоатувала біловежську пущу. На це анґлійська фірма сейчас зажадала заплати 17 міліонів фунтів стерлінґів (730 міліонів золотих) за передчасне виповідження умови. Якні — то анґлійські капіталісти здержать доплив чужих капіталів до Польщі.

ПОЖЕЖІ.

Недавно вибухла на передмістю Зборова грізна пожежа в будинках господаря Войтовича. Поки приїхала пожежна сторожа, згоріло пять господарств враз з інвентарем. Шкоди великі. Дві особи важко попарені.

В бучацькому повіті в ночі з 27 на 28 травня згоріло чотири господарства в Старій Гуті. Шкоди обчислюють на 30,000 зл. п.

В Лошневі, пов. Теребовля, пожежа знищила чотири господарства й льокаль почтового уряду. Шкода виносить біля 15,000 зл. п.

ЗРАБУВАЛИ 150 ДОЛ.

В ночі двох замаскованих напасників вдерлося через соломяний дах до мешкання А. Домбровського в Яблонові і зрабували 150 дол. готівкою та ґардеробу, вартости 450 зл. п. Одного з них вже арештовано й відано судові в Чорткові.

ІТАЛІЯ ПРОДОВЖУЄ ВІЙСЬКОВУ СЛУЖБУ.

З Риму доносять, що підсекретар стану в міністерстві війни заявив у дискусії над буджетом, що міністерство проєктує продовження військової служби до 50 року життя. Досі військова служба обовязувала до 39 р. життя.

ШВЕЦЬ ЗНАЙ СВОЄ ШЕВСТВО.

В Кракові арештовано шевця Влад. Лаха, котрий крім шевства управляв також і инший спорт, бо крав баранячі шкірки й вже мав їх в себе накладано на суму 3,000 зл.

ПОЛЯКИ ЗА МЕЖАМИ ПОЛЬЩІ.

По останнім обчисленням в чужих державах живе 6,685,415 Поляків.

ВИБУХ У ФАБРИЦІ НІТРОҐЛІЦЕРИНИ.

У великій фабриці вибухових матеріялів в Ґрубенес наступив у відділі нітроґліцерини вибух, який замінив в румовище 3 фабричні доми. Один з робітників розірваний на кусні, кількох важко ранених. Матеріяльні шкоди великі.

В ДОНІ ВТОПИЛОСЯ 50 ОСІБ.

На ріці Дон перевернувся порон, що перевозив чотириста осіб. 50 з них втопилося, решту виратовано. Причиною катастрофи було перевантаження. Перевізника арештували.

ОПОЗИЦІЯ БУДЕ ПОКИЩО ПІДДЕРЖУВАТИ УРЯД ПАРТІЇ ПРАЦІ

ЗАТЕ КРАЙНІ ЕЛЕМЕНТИ ПАРТІЇ НЕВДОВОЛЕНІ З „ПРЕСТОЛЬНОЇ ПРОМОВИ".

ЛОНДОН, 5. липня. — Провідники партій ліберальної та консервативної запевнили премієра Мек Доналда, що покищо вони не думають виступати проти уряду. Вони дали до зрозуміння, що до весни 1930 року уряд не буде мати клопотів з опозицією.

Зате серед лівого крила партії праці підноситься невдоволення з „блідої" промови короля зприводу отворення парляменту. Скрайні закидають урядови, що він не думає перевести ніяких справжніх реформ, коли ліберали й консервативісти проти промови не виступають ворожо.

БОЛЬШЕВИКИ В МОСКВІ ЗАДЕРЖУТЬ ПОСВАРЕНИХ ПРОВІДНИКІВ АМЕРИКАНСЬКОГО БОЛЬШЕВИЗМУ.

ДЖИТЛОВ І ВУЛФ МУСЯТЬ СИДІТИ В РОСІЇ, ПОКИ НЕ ПОКАЮТЬСЯ.

НЮ ЙОРК, 5. липня. — Луис Старк пише у Ню Йорк Таймсі, що „комуністичний інтернаціонал" у Москві закликав до себе на звіт Бена Джитлова й Бертрама Вулфа, провідників американського большевизму, й не пускає їх з Росії так довго, поки тимчасом в Америці не полагодять суперечки в большевицькій партії, в котрій Джитлов і Вулф вели одну фракцію

У подібний спосіб задержано там Джея Лавстона, але він, довідавшися на час про своє задержанне, втік за границю Росії.

ЗАСУДЖЕННЄ ПОСЛІДНОГО ЧЛЕНА ШАЙКИ ДІЯМАНДІВ.

БАНДИТ ДІСТАВ 30 ЛІТ ВЯЗНИЦІ ВІД „РІДНОГО СУДУ".

ПАЛЄРМО, Сицилія, Італія, 5. липня. — Нині покінчилася тут судова розправа проти італійського підданого Ґеорґа Де Саро, що має бути послідним живучим членом відомої в Ню Йорку „шайки Діямандів".

Ся шайка доконала була цілий ряд відважних нападів і вбивств. У 1923 році напала вона була на двох післанців одного нюйорського банку та, вбивши їх, зрабувала 43,000 долярів. Поліція скоро попала на слід убийників й арештувала двох братів Діямандів та Джана Фаріну. Заарештовані, й осуджені, вони були страчені на електримнім кріслі. Четвертий член шайки, Ґеорґ Де Саро, вспів виминути сіть поліції та втекти до рідної Сицилії. Тут його однак арештувала італійська поліція на жаданнє американської. Щоби добитися видачі Де Сара Америці, виїхав до Сицилії нюйорський прокуратор Сильвестир Сабатіно, теж Італієць з походження. Однак італійський закон не дозволяє видавати італійських підданих, коли їх мають судити за злочин, за котрий може бути визначена кара смерти. Тому й Де Сара суджено в Італії.

Розправа тревала кілька днів. Оборонець убийника говорив цілий день. Суддя промовив до суддів присяжних кількома словами, і сі по короткій нараді принесли осуджуючі відповіди на всі питання. Суддя тоді визначив обжалованому найвисшу кару, яку знає італійський закон, а то самотну вязницю через 30 літ.

ПАПА ВЖЕ ОЗНАЧИВ ДАТУ ВИЇЗДУ ЗІ СВОЄЇ ДЕРЖАВИ.

ВАТИКАН, 5. липня. — Папська канцелярія вже подала, коли папа римський має виїхати зі своєї держави пораз перший. Буде се підчас паради на площі Св. Петра дня 25. липня.

ЛЮДИ ГИНУТЬ ВІД ГРАДУ В НІМЕЧЧИНІ.

НІРНБЕРҐ, Німеччина, 5. липня. — У сій околиці впав учора страшний ґрад. Нападало його на 15 цалів загрубшки. Наніс його вітер, який дув з такою силою, що виривав дерева з корінням та зривав дахи з домів. Покалічив він богато людий, а двох мущин та одну женщину вбив на місці. Цілі отари овець, гусий і курий загинули від граду. Шкоди в полях величезні.

11 ЛЮДИЙ ЗАГИНУЛО ЧЕРЕЗ ХМАРОЛОМ У БОЛГАРІЇ.

СОФІЯ, 5. липня. — Одинацятеро людий загинуло підчас переправи потока коло Вістона, зібраного наслідком хмаролому.

Зливи й дощі знищили більшу частину пільних засівів у західній Болгарії.

ВИБУХ ВУЛЬКАНУ.

СИДНІ, Австралія, 5. липня. — На острові Амбрімі, одному з островів групи Нові Гебриди в Океанії, вибух зі страшною силою місцевий вулькан. Вибух знищив три місійні стації. Инші стації теж загрожені вибухом.

ПОЛЬСЬКІ ҐАЗЕТИ КРИТИКУЮТЬ АМЕРИКАНСЬКУ КОНЦЕСІЮ В ГАЛИЧИНІ.

ВАРШАВА, 4. липня. — Польські ґазети виступають остро проти надання електрифікаційної концесії відомому американському підприємцеви Гариманови, котрий мав збудувати в Галичині сильну електричну стацію. Ґазети кажуть, що підприємство Гаримана дістало від польського уряду такі широкі права, яких ніколи не дістає краєве підприємство.

Богато міст солідаризуються з протестаційною акцією, ухвалюючи резолюції проти концесії.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 6, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$7.00	На рік	$7.00
Six months	$3.75	На пів року	$3.75
Three months	$2.00	На три місяці	$2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$5.00	На пів року	$5.00
Three months	$2.75	На три місяці	$2.75

За оголошення редакція не відповідає.
З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ПРОВІДНИК РОБІТНИКІВ ГОВОРИТЬ КОРОЛІВСЬКИМИ УСТАМИ

У вівторок світ почув небувалу престольну промову. В той день отворено сесію нововибраного англійського парляменту. Як звичайно, отворено її королівською мовою. Такий уже звичай панує ще від часів заведення парляменту. Відомо, король самий сеї промови не укладає. Укладає її премієр міністрів, а властиво міністерська рада. Король тільки відчитує подану собі промову, немовби вона походила з його голови.

Звичайно промова така, який міністер чи міністерська рада. Колись премієрами й міністрами були представники шляхти й духовенства. Тоді король говорив як шляхтич або духовник. Відтак у краю здобули собі політичний вплив міщанство й капіталісти, і відтоді король нераз відчитував промови, походячі від міщан і промисловців.

Наконець за наших уже часів наступив новий переворот: політичний уплив здобуло собі робітництво. Воно вибрало більше послів як котранебудь партія. Король через те мусів, згідно з неписаною англійською конституцією, покликати провідника партії праці до зложення міністерського кабінету. Сей кабінет уложив промову, яку король через свого заступника парляментови прочитав. Так то сталося, що король говорив як робітник або соціяліст.

В той спосіб королівськими устами промовляє англійський робітник і заповідає, що королівський уряд буде пробувати завести ріжні реформи, заповіджені підчас виборів кандидатами партії праці, як: обмеженнє зоружень, навязанне дипльоматичних зносин зі скрайним урядом у Москві, зарадженнє безробіттю, реорганізацію вуглевого промислу, і т. н.

Коли взяти під увагу, що під фразою про реорганізацію вуглевого промислу можна розуміти навіть перебрання вуглевого промислу на власність держави, то зрозуміємо, які революційні річи говорив своїми устами англійський король і яка се глибока революція відбувається перед нашими очима в Англії. Правда, відбувається вона без вуличної бійки, без розстрілів, без проливу крови, але вона не менче глибока, не менче грунтовна.

Мимоволі насувається порівнанне сеї мирної революції з другою, з якою власне англійська революція хоче навязати дипльоматичні зносини. З революцією російською, котра втопила народ у морю крови, окувала йому руки, закнеблювала йому уста й такого стала переконувати, що веде його до кращої будучности. Світ дістає нині наочку лекцію в тому, як переводити глибокі переміни в суспільности: на англійський спосіб чи на російський.

ЗНАЧІННЄ ПОЛІТИЧНОЇ ЕМІГРАЦІЇ, А НАДУЖИВАННЄ ЇЇ ДЛЯ — ПОЛЬОНІЗАЦІЇ

(Оригінальна допись до „Свободи").

II.

Так як Поляки звуть свою еміграцію по 1831. році „великою", так і ми могли би назвати „великою" нашу еміграцію по році 1919. Тепер ще не час писати історію тої нашої „великої" еміграції, котра врочім і досі ще не є зліквідованою й переважно й досі грає в нашім політичнім житю немалу ролю.

Три визначні личности вибилися наверх зпоміж цеї нашої „великої" еміграції: Петлюра, Петрушевич і Грушевський.

Про всіх їх, а особливо про першого можна сказати так, як висказався німецький письменник Фридрих Шілєр про одного свого героя: під впливом прихильности та ворожнечі ріжних партій характер його дуже хистко представляється у всесвітній історії.

Впрочім всі три вони грали визначну ролю в історії наших последних визвольних змагань.

Найбільше хистко представляється нам постать Петлюри. Вона й досі не лиш окружена димом кадил його поклонників, але й чадом атаків, може не все узасаднених.

Найтяжшим його промахом є віддання півосьма міліона своїх західних земляків під польську кормигу, хоч, очевидно, зробив він це в тій цілі, щоби при помочи одного з ворогів українського народа збудувати хочби якусь обкроєну Україну, яка би з часом стала концентраційним осередком для дальшої соборницької акції.

Плян його не повівся, а він сам за союз з Пілсудським заплатив смертю рівно в десять літ по остаточній побіді свого союзника.

Тепер, коли таку сумну та прикру для Українців ролю грають Петлюрівці, не легко в безпоронний спосіб начертати постать того, котрого імени вони надуживають для своїх „сделок".

Але вже й тепер є річю певною, що Петлюра був патріотом, ідеалістом та людиною, особисто вповні безкорисною. Що не мав він до помочи відповідного числа таких самих людей тай ще з відповідним знанням та хистом, це вже наша лиха доля так судила.

Також і його політична концепція не повелася і доперва річю будучих істориків буде вияснити, яка инша була би єлущійною та можливою серед даних обставин.

Щодо Петрушевича, то його постать стає перед нами в більше означених чертах. І він людина чиста й безкорисна, патріот без скази та повний посвяти. І він, як Петлюра, потерпів не мало через своїх дорадників. Один з них прямо підло заховувався підчас процесу, який йому виточили Ляхи по повороті в Рідний Край, другий і досі (також повернувши) своїм браком всякого організаційного хисту та інтригантством доводить до абсурду справу гарну і з великими виглядами на успіх.

Петрушевич людина витревала й уперта, а удари судьби, які бють на нього зі всіх боків, переносить хоч з болем, та зі стоїчною рівновагою духа. Він, як і Петлюра, це знаменитий матеріял для будучого українського Плютарха, а коли не знаходить він у своїх земляків ще за життя такого признання, на яке заслужив, то чиж диво?

Чиж годен народ, що не вийшов з рабства, оцінити ще за життя того, хто тільки посвяти поклав і дальше кладе для його визволення?!

І Грушевський був якийсь час між нашою еміграцією визначною особою. Але він, що таку важну ролю грав на Великій Україні за часів її державности, не видержав на еміграції ліній, і він — як кажуть Німці — „порачкував до хреста". Його поворот на Радянську Україну був ударом для українських самостійників.

Наукову роботу міг він знаменито виконувати й заграницею; політики на Радянській Україні і так провадити не може. Тай не великий з нього політик. Якийсь будучий Грушевський не дуже буде „насолоджатися", пишучи історію політики свого попередника. На еміграції Грушевський відограв впрочім також радше ролю ученого ніж політика.

o

Наша „велика" еміграція треває дальше і сповняє у всякому разі не малу ролю у нашій історії. Я сказав би навіть, що вона у многім доконала й такого, чим не могли виказатися чужі, попередні політичні еміграції, як приміром заложенням українського університету в Празі, або Наукового Інституту в Берліні.

Пропагандистичну роботу між чужими виконує передовсім президент Петрушевич, висилаючи добре угрунтовані меморанди до „Союза Народів".

В справі Закарпаття він може виказатися навіть певними успіхами, дуже неприємними для наших ляхських „братржів".

Та всьо тут наведене це лише окружки і правдивої історії нашої „великої" політичної еміграції ще не час писати.

Час однак і то великий придивитись бодай частині тих шкід, яких допускається та група еміграції наддніпрянської, котра прикриває себе повагою Петлюрового імени. І дуже треба сумніватися, чи Петлюра, колиби повстав з гробу, дуже радувався би тим, що себе признають за ревних послідовників його політики. Вийшло би таке як з основником наукового соціялізму Карлом Марксом, котрий мав раз сказати, що він цілком не є Марксістом.

Петлюрівці групуються головно коло свого вожда, „голови Директорії і головного Отамана" Андрюші Лівицького. Вони поділили між себе ріжні достоїнства державні, передовсім військові, та ждуть, поки настане хвиля, коли вони під опікою польської та румунської армії вступлять бундючно на зазбручанські землі, щоби їх визволити. Якби таке „визволенне" під такою гарною опікою виглядало, це не обходить.

А покищо, заки вже раз прийде до того славетного „визвольного" маршу (очевидно, з польськими дідичами, запакованими у задних частинах военного обозу), вони беруться служити своїм протекторам иншу службу, а то на землях, справіку українських, що довгу польську неволю терпіли, потім під батьківським царським кнутом благоденствували, а тепер, завдяки дружбі Падеревського з Вілсоном, знову під польську неволю попали.

На тих землях, головно на Волині, мають панове Петлюрівці маркувати „волю народа", одушевленого новими порядками, новим польським пануванням.

Юрій Горовенко.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

РІДНА ШКОЛА.

(Відповідь п. Е. Ляховичеви на допис за Рідну Школу).

Я є учениця Рідної Школи і по прочитанню критики пана Е. Ляховича морально зобовязана відповісти.

Я радію, як і кождий Українець у старім краю, що Українці тут інтересуються Рідною Школою. Бо, Господи! Скільки-ж надії всі покладають на вас тут в Америці! — це годі описати. Треба бути на місці. Так, так, треба конче бути на місці, піти між учеників, учителів, професорів. Треба конче пізнати їх душу. Треба на місці пізнати та довідатися, чи **учителі вияснюють ученикам, які користи** ця або друга наука має для ученика та для народу. Так, так. Це все є. Крім того наші учителі ще по школі, по праці в Рідній Школі ідуть далі працювати, бо Рідна Школа не має звідки заплатити, щоб вони могли жити.

Тепер щодо учеників також критика п. Е. Ляховича не на місци. Чому? А ось чому:

Кожен, хто придивився до американського життя, повинен знати, що торгівля, це найбільш пекуча справа й для Українців.

Правда, є Українська Торговельна Школа „Рідної Школи" у Львові і власне я її покінчила. Не лише я, є більше таких, що покінчили і щож? Шукати хліба, але де? У своїх нема! Бачите, мені вияснювали **добрі учителі**, які користи та наука має в майбутнім принести, учителі пішли ще дальше ніж добродій Е. Ляхович, бо казали нам, що користь буде для **„Неньки України"**. Цеголка п. Ляховича не дуже помічна.

Там, Богу дякувати, цеголок досить, але нема цементу, щоби дєбрий фундамент поставити.

Також пан Ляхович критикує, а потім признає, що це не можливо, бо й делегат „Рідної Школи" йому це вияснив. Так чогож про це писати, як це неможливо?

Я дала-б спосіб, щоби наші критики мали таке саме внутрішнє задоволення, як вселевий король Шваб. А цей спосіб такий: Треба зробити якусь угоду з Тов. „Народна Торгівля", щоби туди післати доброго й практичного Українця, котрий покінчив американську школу й котрий перестудіювавби приміром В. Р. Стор, або щось подібного. Подумайте добре, що за кольосальна це булаб сила морально, матеріяльна й користна, так, як це має на думці п. Е. Ляхович, але не сказав у своїй критиці.

Шикаго, Ілл.

Антонина Мегалівна.

НА ТЕМИ ДНЯ.

НЕ ХОЧЕ СЛУХАТИ.

Военний большевизм, який Сталін старається форсувати, вже починає непокоїти навіть головну підвалину большевицької влади — чекістів. Московський кореспондент „Соціялістического Вестника" подає з Москви, що Сталінови робили доповідь головачі Чека: Менжинський, Трилісер та Ягода. Вони звернули увагу Сталіна на те, що є можливе селянське повстання проти большевиків, а також і робітничі заворушення, бо незадоволення сучасною економічною політикою большевиків захоплює все ширші кола населення.

Яскравою ознакою цього є селянські заворушення, що недавно відбулися в Грузії, Сибіру та в Псковській губернії. В останнім випадку війська відмовилися стріляти в селян і чекістам з важким трудом пощастило вгамувати селян, які посилали свою делегацію до Латвії з проханням, щоби Латвія приняла до себе псковську губернію.

Так саме недавній страйк робітництва на паровозобудівельних заводах у Сормові та Оріхово-Зуєві дають багато до думання, бо вони були уже чисто політичного характеру й провадилися під гаслом: „Геть комуністів!" Тепер в Іваново-Вознесенську також неспокійно серед робітництва й можна сподіватися вибуху загального страйку.

Сталін не звернув жадної уваги на всі заяви делегації чекістських верховодів і, як кажуть у Москві, вигнав їх зі свого кабінету так, що вони ледви втрапили до дверей.

В. Кедровський.

1919 РІК

(11)

Директорія й увесь тодішній апарат влади Української Народної Республики приїхали одним ешалоном з Січовими Стрільцями до Фастова. Майже всі лишилися жити у вагонах, де були влаштовані відповідні канцелярії. Лише начальник „першої управи" штабу Василь Тютюник переніс свій оперативний відділ в стаційний будинок.

Я свою „другу управу" розташував у двох дуже понищених вагонах з розбитими шибами. Праця в таких вагонах в часи морозів була страшною, а до того ще дув увесь час відливий, сильний вітер. Люди, працюючи в таких умовах, або перемерзали страшенно, або ще гірше: ризикували навіки застудитися, коли хто „грівся" біля залізних печей, що стояли у вагонах. Але тоді праця була такого напруженого темпу, так вимагала багато уваги, що ніхто не задумувався навіть на мить, що працюємо при страшних убийчих умовах.

Тут я не стану говорити про бойові операції, бо я їх безпосередно не дотикався. Сподіюся, що про це напишуть ті, що вели такі операції, а я спинюся на тій роботі, яку я вів сам, або до якої близько дотикався. Це була робота мобілізації війська, формування військових частин, постачання зброєю й харчами фронта, а також організація місцевої військової влади через поставлення військових командантів. Близших співробітників собі довелося брати з тих, що вже в перший день захоплення нами Фастова почали потрохи прибувати до нас. Це були відважні українські патріоти, які ризикуючи своїм життям пробіралися з Київа через московсько-гетьманські лави розярених військових, маючи в той час небезпеку попасти в руки якогонебудь повстанського верховода, що не дуже розбірався, хто свій, а хто чужий. Багато таких відважних героїв загинуло від ворожої, а то й своєї української кулі, пробіраючись до нас. У мене був навіть один старшина, на жаль тепер забув його імя, який втік від розстрілу якогось дядька повстанця, що „командував" своїм військом. Лише бистрі ноги та темна ніч врятували нам цінного робітника й гарячого патріота, після того, як його поставили на ріллі, разом з иншими, щоби розстріляти як ворога.

* * *

Розпочинаючи свою працю в повстанському штабі, я намітив собі такий загальний плян:

1. Мусимо не оголошувати повстання, а робити відразу, як дійсна державна влада. Для того оголосити мобілізацію певних років населення.

2. Мобілізованих поділити по категоріям. Тих, що по свойому віку ще повинні служити в армії на дійсній службі та молодших віком резервістів, направити в корпуси; що мали лише кадри. Таких корпусів було вісім, намічених Скоропадським до формування, але вони мали лише відповідні апарати корпусів, дивізій і полків та скорочені кадри офіцирства для них, але не мали зовсім жовнірів.

3. Десь до трицятьпяти років віком резервістів покликати до спеціяльних комендантських бойових (повстанських, військових відділів, з якими вести операції по звільненню на місцях України від московсько-гетьманських військ та влади.

4. Від 35 й до сорокового року резервістів та не військових повстанців поставити для караульної служби на місцях і для охорони порядку.

5: Відобрати найбільше свідомий український елемент зі старшин та козаків, щоби сформувати з них як найскорше добру дівізію, яку відправити під Львів для піддержки Галицької Армії.

Все це я розраховував у тій надії, що за пару тижнів ми вже твердо сядемо в Київі й тоді, як справжня державна влада будемо переводити организацію армії та влади на Україні. Я знав, що форма громадянської війни, війни повстанськими відділами страшенно деморалізує війська й потім робить їх неможливими до перетворення в регулярну армію, а треба повної зміни всього контінгенту. Разом з тим я гадав, що не буде великого труду звільнити Україну від гетьмансько-московських недобитків, коли українська національна влада буде сидіти в столиці. Сподівався я, що також і ті кадри, з яких складалися вісім гетьманських корпусів, у більшости залишаться на своїх місцях і, побачивши до себе не вороже відношення, станують чесно служити ділу творення української армії. Звичайно не без того, що багатьох доведеться змінити своїми національними командантами, багато також самі покинулиб, але всеж основна маса їх залишилабся на службі.

Жовніри покликані в регулярну армію зналиб, що їм треба служити в ній певний термін, а не негайно самодемобілізуватися, як неодмінно роблять ті, що покликані лише для певної акції, покликані лише для повстання. А ті, що велиб боротьбу з місцевою гетьманською владою, державною вартою та окремими нечисленними добровольчими відділами, по закінченню їх діла булиб демобілізовані.

А в часі їх боротьби та охорони місцевого порядку старшими резервістами повинна переводитися найінтенсивніша підготовка до бою та загально військова вишкіл тих, що були в корпусах регулярної армії.

Так саме тоді-ж я висунув гадку необхідности переговорів з Німцями, щоби вони ще залишилися довше на Україні, аж поки ми остаточно не окріпне так, що зможемо дати відсіч червоним московським військам, які безперечно лише чигали на той мент, коли Німці почнуть відходити. Навіть здавалося мені, що можна було певну частину Німців затягнути на українську службу, сформувавши з них окремі полки, чи навіть цілу армію.

Але, знову повторюю, основна умова переведення цього пляну в життя була: як найскорше захоплення Київа, поки ще не були остаточно дезорганізовані апарати гетьманської влади, а головне кадри та апарати армії, які тоді істнували.

Свій плян я подав уже в перший день приходу на Фастів Директорії на затвердження й після недовгих моїх пояснень та згоди на нього начальника штабу повстанських військ, генерала Осецького, Директорія його затвердила.

Оригінал цього письменного пляну, з підписами членів Директорії Андрієвського, Швеця, Винниченка й Петлюри, переховувався у мене до 1919 року, поки большевики не захопили мого помешкання. Можливо, що він тепер десь переховується серед музейних документів з революційних часів на Україні. Так само можливо там переховуються всі копії моїх телеграм і взагалі повстанського штабу й Директорії та инші писані документи, що характеризують всю нашу повстанську працю. Більшість цих документів була перевезена в Київ до Головного Штабу Української Армії. Велика булаб шкода, колиб ці документи пропали для історії української визвольної боротьби.

Відповідно цьому плянови й була післана мною перша телеграма з Фастова до всіх військових начальників і взагалі по всім мобілізаційним адресам. Звичайно, трудно було надіятися на те, що телеграма ця буде доставлена адресатам, або буде розіслана далеко від Фастова, але всеж я рахував з одної сторони на те, що серед телеграфістів є надзвичайно багато наших прихильників, з другої сторони загальна розгубленість та непоінформованість місцевої влади про події під Київом, а з третої й те, що не кождий второпає, від кого ця телеграма йде, я розраховував, що вона всеж зробить свою роботу. Тому й форма про оголошення мобілізації, а не повстання була цілком відповідна. Телеграму я післав в імени „Штабу Української Републиканської Армії", підписавши її „За Штаб Українських Републиканських Військ полковник Кедровський". Не кожен телеграфіст, чи який инший місцевий начальник відразу второпав, що це за „републиканський штаб", що оголошує мобілізацію. Бо тоді було багато ріжних добровольчих та инших мало кому відомих штабів.

Як скоро наслідки висилки цеї телеграми показали, я не помилився. Більшість телеграфістів сумлінно її передала по призначеним адресам, а це розповсюднило чутку про мобілізацію населення. Відділи національного Союзу та свідоме українство робили свою роботу на місцях, самочинно переводючи мобілізацію й тим фактично розпочинаючи повстання.

Пізніше я довідався про факти, які показують, на скільки гетманська влада була здезорієнтована і непевна в собі, а також мало хто визнавався в тих подіях, які розпочалися навколо Київа. Наприклад, в мойому рідному місті, в Херсоні, сталося таке:

Там в 16 Єлисаветградському полку служив мій рідний брат, Михайло, старшиною в скорострільній команді. Несподівано його просять через адютанта полку зайти до військового начальника, полковника Н. Н.

Коли брат прийшов до нього, то той показав телеграму про мобілізацію, вислану з Фастова мною й тоді між цими відбулася приблизно така розмова:

— Це ваш брат підписаний тут? — питає полковник.

— Так, пане полковнику, — відповідає Михайло Кедровський.

(Дальше буде).

ПОДЯКА.

Я, низче підписаний, складаю сердечну подяку делегатам і урядникам 17-ої Конвенції У. Н. Союза за уділення мені запомоги з фонду бідних у сумі $75.00.

Іван Дзіят,
член від. 108. У. Н. Союза,
Лейк.вуд, Огайо.

ПРОТОКОЛ

XVII. Головної Конвенції Українського Народного Союза, що відбулася на днях від 13. до 18. мая 1929. включно, в місті Нюарк, Н. Дж.

(11)

ЗВІТ ГОЛОВНОГО ФІНАНСОВОГО СЕКРЕТАРЯ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

ЗА ЧАС ВІД 1-го СІЧНЯ 1925 Р. ДО 31-го ГРУДНЯ 1928 Р.

РОЗХІД ЗА ЧАС ВІД 1-го СІЧНЯ 1925, ДО 31-го ГРУДНЯ 1928 Р.

	Фонд посмертний	Фонд резервовий	Фонд запомог.	Фонд народний	Фонд сирітський	Фонд адміністрац.-конвенційний	Разом
З переносу	1,915,344.91	296,787.11	121,921.42	16,501.01	248,784.50	385,801.30	2,985,140.25
Виплати посмертних запомог 1925	107,480.08						107,480.08
" " " 1926	105,060.07						105,060.07
" " " 1927	144,983.48						144,983.48
" " " 1928	150,342.81						150,342.81
Виплати з фонду запомогового 1925			13,045.00				13,045.00
" " " 1926			11,671.15				11,671.15
" " " 1927			22,129.00				22,129.00
" " " 1928			12,909.00				12,909.00
Виплати з фонду народного 1925				200.00			200.00
" " " 1926				1,200.00			1,200.00
" " " 1927				1,300.00			1,300.00
" " " 1928				3,000.00			3,000.00
Виплати з фонду сирітського 1925					15,815.26		15,815.26
" " " 1926					20,456.79		20,456.79
" " " 1927					15,090.07		15,090.07
" " " 1928					17,406.33		17,406.33
Разом виплати запомог 1925—1928	507,866.44		59,754.15	5,700.00	68,768.45		642,089.04
Свобода за орган						184,921.20	184,921.20
XVI головна конвенція						36,012.44	36,012.44
Платня головного уряду						24,760.00	24,760.00
Свобода за календар						16,019.40	16,019.40
Свобода за друки, статут і т. п.						12,158.70	12,158.70
Кошти річних засідань						3,892.34	3,892.34
Акціонер за нові роди обезпечень						3,435.00	3,435.00
Книга оплат, грамоти і другі праці						3,166.00	3,166.00
Видатки канцелярії, почта, тел., експ.						2,494.96	2,494.96
Рент за офіса до фонду резервового						2,400.00	2,400.00
Відзнаки для членів						2,386.30	2,386.30
Податки, направи і праці реальности						2,370.51	2,370.51
Державні контролі і лайсенси						1,574.21	1,574.21
Літочий магазин				1,522.54			1,522.54
Офісові приряди, бюрка і шафи						1,514.50	1,514.50
Акціонер за оцінку грамот і нотар						1,477.50	1,477.50
Кошти засідань гол. контр. комісії						1,423.46	1,423.46
Кошти засідань гол. екз. і репрезнт.						1,362.09	1,362.09
Бонди головного уряду						1,226.66	1,226.66
Асекурація дому і уряджень офісів						1,030.94	1,030.94
Опал, світло і чищенне офісів У.Н.С.						914.00	914.00
Рент за офіса У.Н.С. підчас будови						875.00	875.00
Нагороди організат. за нових членів						804.35	804.35
Головний лікар						637.50	637.50
Помічні сили						241.00	241.00
Печатки для відділів						236.13	236.13
Справи правні у виплаті посмертного						180.00	180.00
Банкова скритка на бонди і морґечі						120.00	120.00
Чембер оф Комерс						100.00	100.00
Допл. до бондів понад ціну продаж.	1,267.65						1,267.65
Разом розхід 1925—1928	509,134.09		59,754.15	7,222.54	68,768.45	307,704.19	952,583.42
Біланс 31. грудня 1928	1,406,210.82	296,787.11	62,167.27	9,278.47	180,016.05	78,097.11	2,032,556.83
З білянсу 1. січня 1925	704,713.75	205,684.78	38,457.55		157,321.86	58,029.70	1,164,207.64
Приріст за час 1925—1928	701,497.07	91,102.33	23,709.72	9,278.47	22,694.19	20,067.41	868,349.19

ВИПЛАТИ ПОСМЕРТНИХ ЗАПОМОГ 1925—1928.

	членів	сума
З кінцем грудня 1924. остало невипл. запомог	8	4,700.00
Від 1. січня 1925 до 31. грудня 1928 померло	662	527,450.00
Разом	670	532,150.00
Від 1. січня 1925 до 31. грудня 1928 виплачено	645	507,866.44
Остало до виплачення	25	24,283.56
Лини і компроміси		7,587.56
Відкинено	7	4,050.00
З днем 31. грудня 1928 остае до виплачення	18	12,646.00

За час істнования У. Н. Союза виплачено посмертних запомог на суму $2,615,115.78.

ВИПЛАТИ З ФОНДУ ЗАПОМОГОВОГО.

	членів	суми
В році 1925 виплачено	209	11,945.00
" 1926 "	180	10,671.15
" 1927 "	208	12,129.00
" 1928 "	219	12,909.00
Разом	816	47,654.15
На бурси, школи і т. п., ухв. гол. конв.		2,000.00
Жертва на Boy's Scout		100.00
На Сиротинець-Захист, ухв. гол. річного засід.		10,000.00
Разом		59,754.15

За час істнования У. Н. Союза виплачено запомог на суму $136,198.15.

Зіставленне маетку У. Н. Союза.

З білянсу 31 грудня 1928 .... $2,032,556.83
Процент платний на морґечах (accrued) 13,037.07
Процент платний на бондах (accrued) 8,199.62
Процент платний з банків (accrued) 5,561.16

Разом $2,059,354.68

Обдовженне.

Фонд сирітський $180,016.05
Невипл. посмертні запомоги 12,646.00
Старі розвалені будинки 32,091.89

Разом $224,753.94

Відняти то від загального маетку 224,753.94

Дійсна вартість і власність У. Н. С. $1,834,600.74

Морґечі.

Дня 1 січня 1925 було інвест. в морґечах $467,955.00
В році 1925 інвестовано в морґечах 207,500.00

Разом $675,455.00
В році 1925 сплачено морґечів 18,865.00

З кінцем 1925 остало на морґечах $656.590.00
В році 1926 інвестовано в морґечах 173,500.00

Разом $830,090.00
В році 1926 сплачено морґечів 44,417.50

З кінцем 1926 остало на морґечах $785,672.50
В році 1927 ісвестовано в морґечах 153,200.00

Разом $938,872.50
В році 1927 сплачено морґечів 72,568.58

З кінцем 1927 остало на морґечах $866,303.92
В році 1928 інвестовано на морґечах 277,700.00

Разом 1,144,003.92
В році 1928 оплачено морґечів 102,839.92

З днем 31 грудня 1928 на морґечах остае .. $1,041,164.00

Всі морґечі е першим морґечом на реальностях, бо тілько на таких згідно з законами можна інвестувати готівку орґанізації. Всі морґечі е 50% вартости реальности згідно з оцінкою знатоків.

Бонди.

Дня 1 січня 1925 було інвестовано в бондах $452,416.48
В році 1925 сплачено бондів 29,047.00

В році 1925 остало на бондах $423,369.48
В році 1926 сплачено бондів 61,368.25

В році 1926 остало на бондах $362,001.23
В році 1927 закуплено бондів 255,702.00

Разом $617,703.23
В році 1927 сплачено бондів 105,940.18

В році 1927 остало на бондах $511,763.05
В році 1928 сплачено бондів 35,639.25

З днем 31 грудня 1928 остае на бондах $476,123.80

Якість бондів.

Бонди правительства Злучених Держав .... $ 31,700.00
Бонди стейтові, повітові і міські Зл. Держав 444,423.80

Разом $476,123.80

Реальність.

З днем 1 січня 1925 на реальности інвестовано було $19,500.00
В році 1927 закуплено сусідний будинок, 81 Ґренд ул., за ціну 11,369.36

З кінцем 1927 було інвестовано в реальности $30,869.36
В році 1928 розібрано старі будинки, а на площі 50x100 вибудовано новий огнетревалий будинок за ціну $124,372.53

З днем 31 грудня 1928 на реальности інвестовано було $155,241.89

На реальність позичено:

з фонду резервового $125,000.00
з фонду адміністраційного 30,241.89

Разом $155,241.89

Друкарня і книгарня Свободи.

З днем 1. січня 1925 на книгарні і друкарні була позичка в сумі $21,000.00
За час 4-ох літ Свобода звернула весь довг 21,000.00

Ся сума зверненої позички зістала звернена до фонду адміністраційного, а всю суму адміністраційного фонду вложено в реальність У. Н. Союза.

Конечним являеться в книговодстві гріш, вложений в старі будинки з фонду адміністраційного в сумі $30,241.89, скасувати, а задержати суму $125,000.00 фонду резервового, бо від сеї позички прийдеться платити 4% з фонду адміністраційного до фонду резервового, що винесе суму $5,000.00 річно.

Справозданне старої резерви Молодечого Союза за час 1925—1928.

З днем 1 січня 1925 остала стара резерва $14,699.42
За час чотирох літ прибуло з проц. банкових 2,337.47

Разом $17,036.89

В році 1925 доплачено до 5-ти посмертних запомог $307.00
В році 1927 доплачено до 1-ої посмертної запомоги 40.00

Разом доплачено до 6 запомог $347.00 347.00

З днем 31 грудня 1928 стара резерва остае $16,689.89

(Дальше буде)

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЯК ЦЕ РОЗУМІТИ?

Якось недавно тому попався мені в руки „Місіонар" з червня. Сідаю на колибач і перечитую собі його. Перекинув одну-другу картку і надибаю розпорядження еп. Богачевського в справі „Петрового гроша". В тому розпорядженню натякае епископ на збірку „Петрового гроша" у минувшому році, хвалить, що вона перевисшала значно всі попередні збірки, і надіеться, що сьогорічна збірка здобуде рекорд. Каже, що потреби Святійшого Вітця превеликі, що він бідний не може кінців звести до купи, що треба Українцям-католикам показатися, як вони люблять і шанують Святійшого Вітця, й тому в неділю, дня 14. липня, усі як оден мають явитися у своїй церкві не з порожними руками.

Прочитав я сю відозву і думаю собі: та „кводер" не гроші, треба буде кинути на тацу. Через кводра не збіднію.

Другої днини дістаю „Америку". Ґазету треба прочитати, треба знати, що в світі діеться. Зачинаю від новинок. Переглядаю новинку за новинкою, й дійшов до послідної: **„Ватикан одержав $39,000.000.**

„Яко першу сплату відшкодовань передав уряд Італії Ватиканови чек на 39 міліонів долярів".

Відложив я ґазету на бік і зачинаю думати: Боже милий! Перша рата трийцять девять міліонів в долярах, а ціле відшкодовання понад сто міліонів. І ми ще маемо по церквах складатися на „бідного" папу? Українці майнери, беземельні фабричні зарібники ще тепер мають з послідного тягнутися на „Петрів гріш"? То наші інваліди, бідолашні каліки не мають на милиці, своеї хати не мають, з голоду примирають; наша „Рідна Школа" в старім краю бореться о свое істнования; наше товариство „Просвіта" не мае за що книжок для своїх членів видати, а ми маемо давати на „Петрів гріш", бо папі не достае ще одного міліона до круглих сорок.

Назвіть мене безбожником; назвіть мене еретиком; назвіть мене; чим самі хочете, а я таки свого кводра сховаю. Тим більше, що тому кілька тижнів була в часописях новинка, що з уваги на угоду Ватикану з Італією „Петрів гріш" уже скасований.

Ст. Назар.

—o—

ПОЛЬСЬКИЙ ЖОВНІР І ПОЛЬСЬКІ БІСКУПИ.

Як доносить нюйорський польський дневник „Нови Свят", десь там на початку минувшого місяця був у Варшаві зізд Федерації Польскіх Звьонзкуф Обронцуф Ойчизни.

Сей зізд зацікавив мене тому, бо на ньому попри жовнірів виступали й польські ксьондзи, а польський біскуп Бандурський виголосив патріотичну промову. Можна сподіватися, що міг сказати польський біскуп до польських жовнірів. Польща в небезпеці; зі сходу один ворог, зі заходу другий. Ніхто не мае тільки ворогів як ми. Тяжкий обовязок лежить на польському жовнірі. Держімся, не даймося. І так далі.

Се все само собою зрозуміло. Але було там одно слівце, яке показувало на те, що польський клер розуміе свое завданне краще, якби можна сподіватися. Епископ Бандурський говорив: „Ще тяжче було положення польського жовніра в минувщу війну, коли нарід бився під чужими прапорами і не вірив у свої сили".

Я з тих слів бачу, що польський клер поклав собі за завдання вщіпити в нарід віру у власні сили. І здаеться, що польському клерови се в великій мірі вдалося.

Я не буду говорити про наш клер. Я тільки спитаю: чи розуміе наш се свое покликанне? Що зробили священики для вщіплення в наш нарід довіря у власні сили?

Цікавий.

БОЛЬШЕВИЦЬКА ТАКТИКА.

Читаю, як большевики описують гучними словами похорон без священиків. Як то вони вихвалюються, що похорон був без кропила й кадила, яку то горячу промову вшкварив один товариш. Словом, усе було після большевицької протирелігійної засади.

Але на кінці своєї промови сказав червоний товариш: „Земля тобі пером". Питаюся, звідки взялося се бажанне чи прощанне? Чи не з віри в воскресення мертвих у судний день? Як жеж так, то пощо червоному невіруючому товаришови говорити, щоби „земля була пером"? Як він не вірить у воскресення з мертвих, то пощо бажати, щоби покійному земля була пером? На те, щоби віддаючим послідну прислугу здавалося, що все було як на правдивім похороні?

Голосять теж большевики, що робітник стогне під чоботом буржуя, немовби то тільки вони се бачили. І кричать на „висшу" клясу, що вона гнобить робітника, не дае йому права орґанізуватися, говорити вільно свою думку, збиратися на збори, і так далі. І се теж часто правда, і се ми без большевиків добре знаемо. Але чи в большевиків інакше? Чи можуть там робітники говорити свобідно свою думку? Чи можуть збиратися на збори, які їм подобаються? Чи вільно їм орґанізуватися в такі орґанізації, яких вони хочуть? Чи їх за те не караеться?

А хто се ті, що правлять тепер большевицькою Росією? Робітники? Чи може якась „висша кляса", яка собі приписуе право рішати, що мають робітники думати, що вони мають говорити, як вони мають орґанізуватися? Навіть Лев Троцький, большевицький лідер, признае тепер, що теперішна правляча верства большевицької Росії се група бюрократії, яка не держиться попертем народа, а силою своїх інтересів.

Трофим Треничь.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ДІТРОЙТ, МИШ.

Українець став доктором прав.

17. червня Мишигенський Університет мав святочний день — Комменсмент Дей — коли промувалось декілька сот закінчивших студій. Українське суспільство Ен Ербор-у та й Дітройт-у мало підставу також святкувати цей день, бо в той день одержав вищий науковий степень доктора правничих наук Українець, уроджений у Канаді, д-р Іван Яців.

Небагато ще, на жаль, Українців переходить через університети в Америці. Пан Яців не лише закінчив університет, а дістав вищий науковий степень, що відчиняє йому шлях стати професором на університеті, на що управнює його титул. Через це подія дійсно була радісна для українського суспільства.

І треба сказати, що не легко було п. Яціву дістатись до вищого наукового ступня. Бо не рідко приходилось йому кидати науку та братись за працю, щоби заробити на життя. Лише впертість і любов до науки допомогли п. Яціву перебороти трудноші.

Батьки п. Яціва були одними з українських імігрантів-піонірів, що приїхали до Канади більше 30 років тому. П. Яців уродився в Вінніпегу. Пізніше жив на фармі у Манітобі. Там же скінчив середню освіту. Почав учителювати. Але волів іти до університету. Так і зробив. Закінчив фільософічний університет в Саскатуні (В. А.). Але і тут він не спиняється. Бажає учитись далі. Студіює право на Манітобському університеті. Закінчує правничі студії в 1925 р. Одночасно одержує титул мастера (М. А.) від Албертійського Університету за тему „Українська Література".

Цікаво, що п. Яців, який виріс далеко від рідного краю і не був там, вибірає тему про українську літературу і тим пропагує українську справу серед канадійської професури. Цей же нахил до українських питань керує п. Яцівим і тепер. Своєю темою для одержання титулу доктора правничих наук п. Яців вибірає тему, яка теж звязана з українським питанням. Тепер він цікавиться політичною справою України. Він в своїй темі аналізує Радянську Конституцію, зокрема з точки погляду положення згідно конституції окремих національних держав — України — що входять до Радянського Союзу. Він цікавиться тим, оскільки Радянська Конституція забезпечує автономні права України.

Розуміється, це питання цікаве для кожного Українця, що мріє про самостійну Україну.

Щоби перебороти трудноші, звязані з розвязанням питання, зокрема для Українця, що уродився не на Україні, а в Канаді, п. Яціву прийшлося за матеріялами звертатись і до Української Академії Наук і до Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові. Але трудноші він переборов, написав працю під керуванням декана Г. М. Бейтса, одержав признання факультету, склав іспити з відзначенням і одержав титул доктора.

Будемо сподіватись, що праця д-ра Яціва буде опублікована і по англійськи, для ознайомлення Американців з українською справою, і по українськи.

Побажаємо, щоби українська молодь брала приклад з д-ра Яціва і писала наукові праці в звязку з українською справою. Треба, щоби Українці виступали активними чинниками на всіх щаблях американського життя, а не залишались лише на низчих щаблях. Щоби більше Українців не лише переходили через університети, але і входили в склад американської професури. Цим шляхом українська справа буде пропагуватись якнайкраще.

Д-рови І. Яціву побажаємо найкращих успіхів, як в його науковій, так і в практичній діяльности на користь України. Його упертість і енергія є порукою тому, що він розвине активність.

Волод. Тимошенко.

Ен Арбор, Миш.

Юніверситі ов Мишиген.

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

НЮАРК, Н. ДЖ. Бр. св. Івана Хрестителя, від. 76, повідомляє всіх своїх місцевих членів, що в неділю, 7-го липня мають явитися з відзнаками, в церкві на Morton St., точно в годині 9.30, бо маємо виступити в параді. Не явившийся член підпадає карі 1 дол., а урядник 2 дол. — О. Витязь, секр.

ЧЕСТЕР, ПА. Тов. Запорожська Січ, від. 388, повідомляє всіх своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 7. липня, в 10-тій годині рано, в льокали шкільнім. Кождий член обовязаний прийти точно на час, щоб скоро збори перепровадити, бо пізнійше зачинаються збори громадськi. Довгуючі члени, коли не вирівнають своїх залеглостий, будуть суспендовані. — Мих. Тершовський, секр.

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Тов. Запорожська Січ, від. 367, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що піврічні збори відбудуться 9-го липня, в год. 7.30 вечером, в церковній гали, 303 Hudson Ave. Обовязком є всіх членів явитися на цім піврічнім мітінгу та вирівнати свої залеглости, бо хто не вирівнає, буде покараний після річної ухвали. Обовязком членів є подбати о нових членів і записати свої діти до У. Н. Союза. — М. Мікитин, секр.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО СТАРОМУ КРАЄВИ.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА.

На Рідну Школу в Старому Краю.

На вічу Рідної Школи в Филаделфії, після реферату делегата Ясінчука, зібрані громадяне зложили на потреби старокраєвої Рідної Школи суму $144.15.

На сю суму зложили жертви отсі громадяне:

По 5 дол.: С. Рутецький, Г. Слободян, о. К. Кирстюк, Бр. св. Петра і Павла, Й. Ферис, Л. Семен, Т. Грицей, д-р П. Дубас, д-р С. Черняк, Н. Самбір; по 3 дол.: В. Лотоцький; по 2 дол.: Евгенія Задорожна, І. Банах, М. Лошньовський, І. Рибчук, С. Рудакевич, Т. Чемерис, І. Василенко, І. Ковалик, П. Тимчак, М. Дубас, Юлія Зволинська, В. Петрусик, Стасюк, Т. Свистун, І. Затонський, І. Хавлюк; по 1 дол.: А. Бучацький, Олена Журибіда, Софія Мельник, І. Мамчур, Марія Курилюк, Юлія Бурак, Пелягія Романюк, М. Бурий, М. Ванчура, Т. Бучацький, Марія Кушина, Т. Малик, Катерина Мелько, І. Шимонько, І. Демяник, Й. Гайдамака, К. Шпикула, Марія Солонинка, Оля Клапко, Т. Хемій, Г. Лесюк, В. Осадчук, М. Воробець, Олена Сава, Дорка Забавчук, П. Кознарський, М. Саган, С. Захарчук, Ф. Ортинська, І. Гайовий, Т. Сидорик, М. Ригулик Д. Замойський, М. Сивуляк, І. Васильковський, Н. Сірна, М. Качмарчик, Г. Рибачок, С. Олесь, Марія Туркот, Сенів, Е. Воробець, Солтанюк, В. Василик, Л. Кісь І. Савчин, Н. Іваник, М. Бойко, І. Кісь.

Дрібними датками зібрано $10.15.

Всього готівкою зібрано $144.15.

Крім того на вічу деклярували жертви такі організації: Братство св. Георгія 25 дол. (Бонд Земельного Банку), Стрілецька Громада 20 дол., 5. сотня Гетьманської Січи 25 дол.

На вічу був вибраний комітет для дальшої збірки на старокраєву Рідну Школу, до якого увійшло 15 тутешніх громадян. Комітет вибрав головою гром. Теодора Грицея, заст. голови гром. Михайла Дубаса, секретарем гром. Володимира Левицького, касієром гром. Теодора Сидорика.

Цей комітет перебрав від президії віча гроші, зібрані на вічу, й ухвалив продовжувати дальшу збірку в Филаделфії поміж організаціями й окремими громадянами. Задля того комітет видав відозву до всіх филаделфійських братств і товариств та розіслав скрізь листи для збірки жертв.

На заклик комітету богато організацій ухвалило вже на своїх місячних зборах більші жертви з власних фондів на старокраєву Рідну Школу. Крім того богато організацій проводить збірку між своїми членами.

Комітет думає закінчити збірку з початком липня. Задля того всі зібрані на листи, чи ухвалені по організаціях гроші повинні бути в найближчому часі передані до рук касієра комітету (Теодор Сидорик, 4334 Норт 6-та вул.). Після обрахунку дальший виказ буде проголошений в пресі, а зібрані гроші будуть передані делегатові Рідної Школи, який при кінці липня вертає до краю.